

SPORTEN EN BEWEGEN VIA COMBINATIEFUNCTIONARISSEN

Een verkennend onderzoek in het primair onderwijs in Den Haag

---

Eindrapport

Fabian Dekker

Yvonne Prince

Daniël Bos

Rotterdam, 13 april 2023

COLOFON

DIT IS EEN UITGAVE VAN

SEOR BV

© SEOR BV / ROTTERDAM, 13 APRIL 2023

Niets van deze uitgave mag op welke wijze dan ook worden veeelvoudigd zonder de voorafgaande toestemming van de uitgever en andere auteursrechthebbenden. SEOR is niet aansprakelijk voor gegevens die door derden werden verstrekt.

SPORTEN EN BEWEGEN VIA COMBINATIEFUNCTIONARISSEN

CONTACTPERSOON

Naam	Fabian Dekker
Adres	Marconistraat 16, 11^e etage 3029 AK Rotterdam
Telefoon	010 302 0500
Email	dekker@seor.eur.nl

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING EN CONCLUSIES	1
1 INLEIDING, VRAAGSTELLING EN AANPAK	3
1.1 Inleiding	3
1.2 Centrale vraagstelling en onderzoeksvragen	3
1.2 Onderzoeksaanpak	4
1.3 Leeswijzer	5
2 BEVINDINGEN UIT DE DOCUMENTANALYSE	6
2.1 Probleemstelling en doelen	6
2.2 Schoolkenmerken, aangevraagde uren en beoogde activiteiten	7
3 ERVARINGEN EN SUGGESTIES UIT HET ONDERWIJSVELD	9
3.1 Inleiding	9
3.2 De invulling van sporten en bewegen op school	9
3.3 De ervaren bijdrage van de subsidieregeling	12
3.4 De wisselwerking tussen professionals	15
3.5 Naar een optimale inzet van middelen	16
3.6 Andere suggesties om (meer) kinderen meer te laten sporten en bewegen	19

SAMENVATTING EN CONCLUSIES

Dat sporten en bewegen gezond is staat buiten kijf. Evenals dat het kan bijdragen aan meer samenhang in buurten en wijken, en dat sportende kinderen meestal beter presteren op school. Maar niet alle kinderen komen in gelijke mate in aanraking met sportactiviteiten. Er zijn in wijken bijvoorbeeld onvoldoende sportverenigingen aanwezig en/of gezinnen hebben onvoldoende middelen om lid te kunnen worden. Om sporten en bewegen al vroegtijdig in het Haagse primair onderwijs (po) te stimuleren, is er een subsidieregeling om scholen te stimuleren om naast een regulier aanbod ook een naschools sportaanbod te organiseren. Over de ervaren meerwaarde én mogelijke verbeterpunten van deze regeling, gaat de voorliggende (verkennende) studie. Voor de studie zijn 91 aanvraagdocumenten voor 2023 bestudeerd, gesprekken gevoerd met 17 schoolsportcoördinatoren van po-scholen, 2 gesprekken gevoerd met bewegingscoördinatoren van schoolbesturen en is een (klein) groepsgesprek uitgevoerd met 3 sportcoördinatoren van de WSDH. Centraal staan vijf onderzoeksvragen, die hieronder (kort en bondig) worden behandeld.

Hoe hebben de middelen invulling gekregen op scholen in het primair onderwijs? En welke factoren spelen hierbij een rol?

Als we kijken naar de wijze waarop scholen gebruik maken van de subsidieregeling, zien we dat er sprake is van een bijzonder grote variatie. Afhankelijk van zaken als geografische ligging van de school in de wijk, eerdere ervaringen die door scholen zijn opgedaan, de beschikbaarheid van het sportaanbod, het netwerk en de werkdruk van de betreffende schoolsportcoördinator en interesse van leerlingen en ouders, vragen scholen gemiddeld per stadsdeel tussen de 5 en 10 uur per week aan om het naschoolse sporten en bewegen te organiseren (meestal op of in de nabije omgeving van school). De grote variëteit in de wijze waarop het naschools sporten in praktijk wordt ingevuld, past ons inziens goed bij de verschillen in de context en de ligging van de school, de diverse samenwerkingsmogelijkheden in de wijk, en de inzet en contacten van de gymdocent. De regeling biedt daarvoor nu ook de nodige ruimte, want het is niet 'one size fits all'. Er is geen duidelijke samenhang met achterliggende factoren als het aantal leerlingen van de school of de sociaaleconomische situatie van het betreffende stadsdeel (hoewel er binnen stadsdelen grote verschillen zijn). Scholen bieden de activiteiten meestal in blokken van 10-12 weken aan (hoewel sommige scholen dit in kleinere blokken doen) en de activiteiten zijn in de meeste gevallen gratis. Het betreft verschillende indelingen van de uren: een blok van vijf kwartier tot anderhalf uur sporten na schooltijd (de andere tijd is voor de coördinatie, eten, omkleden etc.), inzet van parallelle blokken (gelijktijdig sporten door de onder- en bovenbouw) of door middel van twee losse achtereenvolgende uren (eerst de onderbouw en dan de bovenbouw). Iedere school lijkt hierbij een aanpak te hebben gevonden die het beste past bij de eigen situatie. Wat het aanbod zelf betreft gaat het zowel om 'traditionele' sporten (bv. voetbal, taekwondo, of judo) als om meer 'eigentijdse' varianten (bv. 'urban sports').

Wat is volgens betrokkenen in het primair onderwijs de bijdrage van de subsidieregeling aan sport en bewegen van leerlingen? Met andere woorden: wat zou er gebeuren wanneer er geen subsidieregeling zou zijn?

De geïnterviewden achten de huidige regeling zeer waardevol. De regeling zet zonder meer aan tot meer bewegen en sporten van kinderen. Zonder de regeling zou er geen of een 'kaler' aanbod zijn. Er wordt hierbij gewezen op de werkdruk van docenten en/of het gebrek aan middelen op school om dit zonder regeling te organiseren. Het naschoolse sporten is vooral een eerste kennismaking van kinderen met verschillende sport- en spelvormen. Afbouw van de regeling lijkt daarom niet verstandig. Een doorlopende lijn naar het verenigingsleven lijkt niet vanzelfsprekend en sommige personen vragen zich af welke leerlingen nu precies bereikt worden; het naschoolse sporten lijkt in sommige gevallen namelijk (voor een deel) op een (aanvullende) 'naschoolse opvang', hoewel ook in die gevallen meer kinderen worden bereikt. Toch zijn de geïnterviewden ook in die gevallen van mening dat de regeling bijdraagt aan een grotere sportdeelname van kinderen, die dit van huis uit minder meekrijgen.

Wat is rol van combinatiefunctionarissen en vakleerkrachten lichamelijke opvoeding in het primair onderwijs ten aanzien van het naschools sportaanbod?

Vakleerkrachten lichamelijke opvoeding werken bij het invulling geven aan het naschoolse sporten met diverse partijen in de wijk samen, zoals verenigingen, zzp'ers en andere partijen zoals het Talentenhuis, buurtcentra, Skills for Kids et cetera. Er wordt ook veel samengewerkt met de WSDH, maar de laatste tijd kan het aantal gewenste uren en de gewenste sportactiviteit vanwege personeelskrapte lastiger gerealiseerd worden. De samenwerking met externe partijen wordt in het algemeen positief beoordeeld. Het gezamenlijke doel is om kinderen gezonder en fitter te krijgen via een naschools sportaanbod en de gymdocenten kunnen dit naast een 'regulier' aanbod niet zelf allemaal invullen. Het succes hangt hierbij af van een goede 'klik' tussen de betreffende vakdocent, externe docent en kinderen. De vakleerkrachten blijven vrijwel altijd in de buurt tijdens het naschoolse aanbod. Tot slot stellen verschillende personen vast dat de externe docenten minder opereren als 'ambassadeur' naar het verenigingsleven, terwijl dit juist een voor de hand liggende brugverbinding kan zijn tussen leerling en sportvereniging.

Wat zijn manieren om de middelen in de nabije toekomst zo efficiënt mogelijk in te zetten?

Op welke manier(en) levert de subsidieregeling in de toekomst nog meer voordeel op? Volgens de gesprekspartners komt sporten en bewegen pas goed op gang wanneer het centrale doel helder is. Bij voorkeur wordt dit bepaald in nauwe samenspraak met de sport- en onderwijsprofessionals van Haagse basisscholen. Zodra de lokale visie en het centrale doel helder zijn, kan ook de aanvraag- en verantwoordingsprocedure gericht worden ingezet. Nu gaat het om (summiere) zelf gerapporteerde gegevens (over het bereik van kinderen en enkele mogelijke effecten die al dan niet bij kinderen zijn gerealiseerd). Wanneer het centrale doel bijvoorbeeld luidt 'het via een naschools sportaanbod zoveel mogelijk kinderen laten sporten en bewegen', dan past bijvoorbeeld een monitoringsinstrument rond het aantal (unieke) kinderen dat bereikt is, hun motivatie om mee te doen en de terugkeerfrequentie. Een stap verder kan zich richten op het doel van een duurzame sportparticipatie, zoals is te meten via een beweegdagboek of -app, of via de registratie en ontwikkeling van het aantal sportlidmaatschappen in een stadsdeel of wijk. Misschien wel de opvallendste uitkomst van deze verkenning is een roep om van elkaar te leren. In de afgelopen jaren lijkt de gemeente op steeds meer afstand te staan van de scholen die het naschoolse sporten uitvoeren. Dat is enerzijds een goede ontwikkeling, omdat het ruimte laat voor een eigen invulling door de scholen. Maar de 'schaduwzijde' is dat er op dit moment weinig zicht is op welke leerlingen precies worden bereikt, welke aanpakken het grootste bereik realiseren en wat praktijken kunnen zijn die mogelijk ook voor andere scholen werken. De gemeente kan hierin het voortouw nemen om een (duurzame) overlegstructuur te organiseren en zo kennis te laten circuleren. Tot slot opperen een aantal personen om bij de toekenning van uren (nog) meer aandacht te schenken aan de sociaaleconomische omgeving waarin een school zich bevindt; middelen zouden op die manier nog gericht kunnen worden ingezet.

Wat zijn volgens betrokkenen in het primair onderwijs (andere) manieren om meer leerlingen te laten sporten en bewegen?

Er komen nog een aantal andere zaken uit de gesprekken om sporten en bewegen in het Haagse primair onderwijs naar een hoger niveau te brengen: scholen en sportverenigingen vormen 'slechts' een schakel in de keten. Het hebben van (financiële) bestaanszekerheid en voldoende ouderbetrokkenheid zijn andere aspecten die een belangrijke rol spelen. Een lokale visie op sporten en bewegen kan in die zin nooit geïsoleerd worden vormgegeven vanuit de afdeling onderwijs. Een actieve ('gelaagde') manier van werven die start bij de kinderen zelf in de klas (in plaats van, zoals nu veelal gebeurt, via een uitnodiging per e-mail of via de Social Schools app aan de ouders) en het verkennen van aanvullende vormen van schoolvervoer, zijn enkele andere suggesties.

1 INLEIDING, VRAAGSTELLING EN AANPAK

De regeling combinatiefunctionarissen stimuleert het sporten en bewegen van leerlingen in het primair onderwijs. Omdat de regeling gaat veranderen wil de gemeente Den Haag meer zicht op de wijze waarop het naschoolse sporten met gebruikmaking van de regeling in de praktijk op scholen ingevuld wordt, welke aspecten daarbij een rol spelen, en welke suggesties er zijn om nog meer leerlingen te laten bewegen en sporten. We onderzoeken dit op basis van documentanalyse van de subsidieaanvragen voor 2023, 17 interviews met gymdocenten van scholen in het primair onderwijs, twee bewegingscoördinatoren vanuit grote schoolbesturen en een groeps gesprek met drie sportcoördinatoren van de WSDH.

1.1 INLEIDING

Stimulering van sporten en bewegen via de regeling combinatiefunctionarissen in het primair onderwijs

Sporten en bewegen is gezond voor zowel personen als de maatschappij als geheel.¹ Sportdeelname draagt bij aan een gezondere bevolking, sociale cohesie en een hogere arbeidsdeelname op latere leeftijd. Niet voor niets gaat er daarom veel aandacht van de Nederlandse overheid uit naar het bevorderen van sportdeelname. Ook de gemeente Den Haag zet in op het stimuleren van sport en beweging. De subsidieregeling combinatiefunctionarissen sport Den Haag en daarbinnen de specifieke regeling voor het primair onderwijs, zijn bedoeld om sport en beweging op Haagse basisscholen te bevorderen. Aangezien vanaf 2023 een aantal faciliterende subsidieregelingen rond sport en beweging wordt samengevoegd in één specifieke regeling, ligt nu de vraag voor op welke wijze de financiële middelen uit de huidige subsidieregeling in het Haagse primair onderwijs besteed worden. Inzicht kan namelijk bijdragen aan een gerichte(re) besteding van middelen in de nabije toekomst.

1.2 CENTRALE VRAAGSTELLING EN ONDERZOEKSVRAGEN

Met behulp van het voorliggende onderzoek wordt (tegen de hierboven beschreven achtergrond) antwoord gegeven op de volgende centrale vraag:

Op welke wijze worden de financiële middelen uit de regeling combinatiefunctionarissen in het Haagse primair onderwijs besteed, welke factoren spelen hierbij een rol en welke suggesties hebben betrokkenen uit het Haagse primair onderwijs om het sporten en bewegen van leerlingen in de toekomst (nog verder) te versterken op de Haagse basisscholen?

De vraagstelling valt uiteen in vijf onderzoeksvragen, namelijk:

1. Hoe hebben de middelen invulling gekregen op scholen in het primair onderwijs? En welke factoren spelen hierbij een rol?
2. Wat is volgens betrokkenen in het primair onderwijs de bijdrage van de subsidieregeling aan sport en bewegen van leerlingen? Met andere woorden: wat zou er gebeuren wanneer er geen subsidieregeling zou zijn?
3. Wat is rol van combinatiefunctionarissen en vakleerkrachten lichamelijke opvoeding in het primair onderwijs ten aanzien van het naschools sportaanbod?
4. Wat zijn manieren om de middelen in de nabije toekomst zo efficiënt mogelijk in te zetten?

---

¹ Zie bijvoorbeeld SCP (2019). *Kansen op sportieve groei?* Den Haag: SCP.

5. Wat zijn volgens betrokkenen in het primair onderwijs (andere) manieren om meer leerlingen te laten sporten en bewegen?

1.2 ONDERZOEKSAANPAK

Om antwoorden te krijgen op de onderzoeksvragen, worden de volgende stappen gevolgd.

Stap 1: Documentenstudie

Het eerste deel van het onderzoek bestaat uit een documentenstudie. Het gaat hierbij om alle subsidieaanvragen voor 2023.² Bestudering van de aanvragen vindt plaats op basis van een *quick scan* van de documenten. Hierbij wordt een aantal kenmerken bestudeerd, zoals:

- Schoolkenmerken (omvang en wijk).
- Aanvraag van het aantal uren per week (financiële aanvraag).
- Beoogde inzet van middelen (beoogde invulling van het naschoolse sportaanbod; doel; soort activiteit, in samenwerking met welke partijen).

- Op basis van deze activiteit zijn we in staat om (gedeeltelijke) antwoorden te geven op de onderzoeksvragen 1 en 3.

Stap 2: Zeventien telefonische interviews met scholen

Vervolgens worden in totaal 17 telefonische interviews uitgevoerd met de deelnemende scholen in Den Haag. Om te komen tot verschillende perspectieven is een spreiding van de te interviewen scholen aangebracht³ over de diverse wijken in Den Haag alsmede over scholen die meer en minder ervaring met de subsidieregeling hebben, en zijn enkele scholen geïnterviewd die samenwerken in wijken met Haagse Sporttuinen⁴. Zeventien interviews zijn voldoende om een beredeneerd, inhoudelijk overzicht te kunnen schetsen van de wijze waarop de subsidieregeling in de dagelijkse onderwijspraktijk invulling krijgt (zie bijvoorbeeld Guest et al. 2006).⁵ De gesprekken worden afgenomen aan de hand van een gesprekspuntenlijst en hebben daarmee het karakter van semigestructureerde interviews. Het gaat hierbij om gespreksonderwerpen als: de organisatie en invulling van de naschoolse sportactiviteiten, het bereik van leerlingen, rol van de gymdocent en andere partijen, samenwerking met sportverenigingen en de WSDH, de ervaren meerwaarde van de subsidieregeling, en manieren om sporten en bewegen in Den Haag verder te bevorderen.

- Op basis van deze stap zijn we in staat om antwoorden te geven op de onderzoeksvragen 1 tot en met 5.

Stap 3: Aanvullende input van vertegenwoordigers uit het Haagse (sport)onderwijs

Naast de individuele interviews wordt aanvullend een (kleinschalige) online-groepsgesprek georganiseerd, bestaande uit een gesprek met drie sportcoördinatoren van WSDH. Daarnaast worden er twee gesprekken gevoerd met bewegingscoördinatoren van Haagse schoolbesturen. Dit levert naar verwachting extra context en verdieping van de bevindingen op basis van de 17 andere gesprekken. Via deze aanvullende input kunnen (eerste) bevindingen uit de afzonderlijke interviews bovendien worden bevestigd, dan wel genuanceerd.

² Dit betreft in totaal 91 aanvragen.

³ Deze selectie is gemaakt door de betreffende beleidsmedewerkers van de gemeente Den Haag.

⁴ Bij deze complexen vinden sportactiviteiten plaats, vaak georganiseerd door gymdocenten in samenwerking met sociaal-maatschappelijke instellingen in de wijk.

⁵ Zie Guest et al. (2006). How many interviews are enough? An experiment with data saturation and variability, *Field Methods*, 18(1): 59-82.

- Op basis van deze stap zijn we in staat om (nadere) antwoorden te geven op de onderzoeksvragen 4 en 5.

1.3 LEESWIJZER

Na de drie fasen van gegevensverzameling worden alle bevindingen in onderlinge samenhang beschreven in de voorliggende eindrapportage. Het tweede hoofdstuk staat in het teken van een beknopte bestudering van de subsidieaanvragen voor 2023. Hoofdstuk drie behandelt de bevindingen verkregen uit de interviews en het groepsgesprek. Aan het begin van het rapport treft de lezer een managementsamenvatting met de belangrijkste conclusies aan.

2 BEVINDINGEN UIT DE DOCUMENTANALYSE

Uit de bestudeerde subsidieaanvragen komt naar voren dat de beperkte financiële middelen van ouders (en de hiermee samenhangende onbekendheid met verschillende sportvormen onder ouders en kinderen) de belangrijkste reden is om naschoolse sportactiviteiten aan te bieden. Verder benoemen de scholen bij de aanvraag diverse doelen. Op stadsdeelniveau blijkt er geen sprake van samenhang te zijn tussen het aantal aangevraagde uren en het aantal leerlingen op een school. Ook is er weinig samenhang tussen het aantal aangevraagde uren en enkele sociaaleconomische indicatoren op stadsdeelniveau (hoewel er binnen stadsdelen veel variatie kan bestaan). Tot slot bevatten de aanvragen weinig informatie over de precieze invulling van de naschoolse activiteiten. Wel wordt duidelijk dat er veel wordt samengewerkt met sportcoördinatoren en sportverenigingen.

2.1 PROBLEEMSTELLING EN DOELEN

Beperkte financiële middelen van ouders belangrijkste reden voor subsidieaanvraag.

Om inzicht te krijgen in de gefinancierde activiteiten en de rol van combinatiefunctionarissen zijn alle 91 aanvraagdocumenten voor 2023 bestudeerd.⁶ Daarbij is gekeken naar de genoemde problematiek, de geplande activiteiten, de genoemde samenwerkingspartners en de genoemde rol van vakleerkrachten lichamelijke opvoeding. In de documentanalyse komen meerdere soorten problemen naar voren. De frequentie van de genoemde problematiek is te vinden in tabel 2.1. Een aanzienlijk deel van de aanvragen geeft overigens niets aan over de redenen waarom de subsidie nodig is. Veruit de meest genoemde problematiek is het ontbreken van de financiële mogelijkheden bij (een deel van) de ouders om de kinderen te laten sporten bij een vereniging. Ook wordt vaak genoemd dat kinderen te weinig sporten; dat wordt in sommige aanvragen in verband gebracht met desinteresse van ouders. Een aantal keren komt ook naar voren dat dit samenhangt met een taalachterstand (bij ouders), daardoor wordt participeren in een sportvereniging verder bemoeilijkt. Verder zijn er ook meerdere scholen die aangeven dat (veel) kinderen bij hen op school met overgewicht kampen. Daarnaast zijn er scholen die aangeven dat hun leerlingen beschikken over slechte motorische vaardigheden.

Scholen voor speciaal basisonderwijs geven aan dat de gedragsproblemen van hun leerlingen het vaak onmogelijk maakt om te sporten bij sportverenigingen. Verder valt op dat er ook twee scholen zijn die melden dat veel van hun leerlingen gebruik maken van buitenschoolse opvang omdat beide ouders werken, daardoor kunnen ze maar beperkt deelnemen aan sporten op verenigingen. Daarnaast is er een hindoeïstische school die aangeeft dat met name meisjes weinig in aanraking komen met sportactiviteiten buiten school.

Tabel 2.1 Frequentie van genoemde problematiek in subsidieaanvragen 2023

Probleem	Aantal
Beperkte financiële middelen van ouders	27
Kinderen sporten weinig	15
Overgewicht	9
Slechte motorische vaardigheden	4
Taalachterstand	4
Gedrag problematiek	3
Buiten Schoolse Opvang	2

Bron: Analyse SEOR op basis van documentenanalyse op 91 subsidieaanvragen 2023.

⁶ Bij één school was sprake van een dubbele aanvraag waardoor van de 92 aanvraagformulieren er 91 zijn bekeken.

Naschools sportaanbod is gericht op verschillende doelen

Veel scholen geven aan dat ze als doel hebben om ‘inactieve’ leerlingen te helpen om structureel aan sportbeoefening te gaan doen. Als specifieke invulling daarvan wordt de kennismaking met verschillende sporten vaak genoemd. Een aanzienlijk aantal scholen geeft daarbij aan het doel te hebben om doorstromen naar sportverenigingen te bevorderen. Ook zijn er scholen die leerlingen juist willen leren dat sporten ook kan buiten (dure) sportverenigingen om. Een enkele school geeft ook aan dat dit samenhangt met de beperkte aanwezigheid van sportfaciliteiten in de wijk.

2.2 SCHOOLKENMERKEN, AANGEVRAAGDE UREN EN BEOOGDE ACTIVITEITEN

Geen samenhang aantal uren met aantal leerlingen, en weinig met sociaaleconomische indicatoren

Op basis van cijfers van DUO is een koppeling gemaakt met de scholen die subsidie hebben aangevraagd.⁷ Daaruit komt naar voren dat er geen duidelijke samenhang is tussen het aantal aangevraagde uren en het aantal leerlingen op een school. Daarnaast zien we ook weinig samenhang tussen het aantal aangevraagde uren en het gemiddeld besteedbaar huisinkomen of het percentage lage inkomens. Hierbij past wel de kanttekening dat er binnen stadsdelen grote verschillen kunnen bestaan op wijkniveau. Gemiddeld vragen scholen 7 uur aan; het gemiddeld aantal aangevraagde uren loopt uiteen per stadsdeel van gemiddeld 5 tot bijna 10 uur per school, zie tabel 2.2.

Tabel 2.2 Gemiddeldes per stadsdeel: aantal leerlingen, aantal aangevraagde uren, besteedbaar huisinkomen en % lage inkomens (aflopend op het gemiddeld aantal aangevraagde uren)

Stadsdeel (n=aantal scholen)	Gem. aantal leerlingen (2022)	Gem. aangevraagde uren (2023)	Gem. besteedbaar huisinkomen Stadsdeel (2020)	Percentage lage inkomens Stadsdeel (2020)
Laak (n=7)	274	9.71	32.449	58,8%
Scheveningen (n=7)	360	7.57	56.838	40,0%
LeYp (n=5)	395	7.40	58.740	38,2%
Centrum (n=23)	307	7.00	38.655	58,2%
Spec. onderwijs (n=9)	177	7.22	-	-
Escamp (n=21)	353	6.62	36.173	55,1%
Segbroek (n=7)	256	6.14	45.298	41,1%
Haagse Hout (n=8)	243	5.38	51.514	41,5%
Loosduinen (n=4)	246	5.00	42.737	44,4%
Totaal (n=91)	299	6.99	43.400	48,1%

Bron: Berekningen SEOR op basis van documentenanalyse, inkomensinformatie afkomstig van Den Haag in cijfers.⁸

De invulling van de activiteiten is vaak onduidelijk, veel scholen maken gebruik van sportcoördinatoren

De manier waarop de activiteiten worden vormgegeven wordt niet altijd duidelijk uit de subsidieaanvragen. In het beperkte aantal aanvragen dat hier wel melding van maakt zien we dat de meest genoemde specifieke sporten judo, voetbal en dans zijn. In een tweetal aanvragen komen ook activiteiten terug die niet direct te verbinden zijn aan naschoolse sport: huiswerkbegeleiding en kunstworkshops.

Aan de hand van informatie over de partners waarmee wordt samengewerkt, wordt de invulling van de activiteiten wat duidelijker. Het doel om leerlingen door te laten stromen naar verenigingen zien we terug in

⁷ Zie de DUO dataset: [Leerlingen per instellingscode](#)

⁸ Zie de website van Den Haag in Cijfers: [Werk en Inkomens](#)

de partners van scholen; veel scholen werken samen met sportverenigingen. De meest voorkomende partners voor scholen zijn echter sportcoördinatoren (combinatiefunctionarissen) voor naschoolse activiteiten. De meest genoemde daarvan zijn: WSDH, Talentenhuis, Halo Jobbing en Skills for Kids. Ook worden er veel zzp'ers ingezet. Verder worden Sporttuinen en buurthuizen vaak genoemd als samenwerkingspartners. Zie tabel 2.3 voor een overzicht van het aantal genoemde samenwerkingspartners per wijk. In twaalf aanvragen wordt specifiek vermeld dat de vakdocent lichamelijke opvoeding wordt ingezet na schooltijd.

Tabel 2.3 Aangegeven partners per wijk in 2023 (op alfabetische volgorde naar stadsdeel).

Stadsdeel (n=aantal scholen)	Sportcoördinator	Verenigingen	Vakdocent	Sporttuin	Buurthuis
Centrum (n=23)	9	5	4	3	3
Escamp (n=21)	12	5	2	1	2
Haagse Hout (n=8)	4	2	4	0	1
Laak (n=7)	3	1	0	0	0
LeYp (n=5)	2	2	0	0	1
Loosduinen (n=4)	3	2	0	0	0
Scheveningen (n=7)	2	1	0	3	0
Segbroek (n=7)	4	3	0	1	0
Spec. onderwijs (n=9)	2	2	2	1	1
Totaal (n=91)	42	23	12	9	8

Bron: Berekeningen SEOR op basis van documentenanalyse op subsidie aanvragen.

Uit de documentenanalyse wordt verder duidelijk dat scholen bij de invulling van de middelen ook veel samenwerken met sportverenigingen. Tevens blijkt dat combinatiefunctionarissen hierin een grote rol vervullen. Uit de aanvraagdocumenten komt maar zeer beperkt naar voren hoe de georganiseerde activiteiten op scholen er uit zien. Ook wordt er relatief weinig tot niks gemeld over de rol van de vakdocent lichamelijke opvoeding.

Het bovenstaande is gebaseerd op de analyse van de informatie die door de scholen zelf aangegeven is op de aanvraagformulieren voor de subsidieregeling van 2023. Deze bevat meestal summiere informatie. Het volgende hoofdstuk laat (onder andere) nader zien hoe het naschoolse sportaanbod in praktijk ingevuld wordt.

3 ERVARINGEN EN SUGGESTIES UIT HET ONDERWIJSVELD

De invulling van het naschoolse sportaanbod op de scholen in het primair onderwijs kent een grote variëteit, die goed past bij de verschillen in de context van de school, de samenwerkingsmogelijkheden in de wijk en de inzet en contacten van de gymdocent. De toegekende uren worden niet altijd volledig ingezet als sporturen, maar soms ook voor alle benodigde coördinatie eromheen. De samenwerking met de WSDH verloopt in het algemeen goed, maar de laatste tijd is er - vanwege personeelsgebrek bij de WSDH - meer ontevredenheid over de aangeboden sporten. De regeling zelf zet zonder meer aan tot het meer sporten en bewegen van kinderen. Hierbij maken kinderen zowel kennis met populaire sporten, als met minder bekende sport- en spelvormen. De toeleiding naar verenigingen verloopt echter niet altijd even goed.

Verbeterpunten kunnen worden gevonden in een gedeelde lokale visie en het stellen van duidelijke doelen ten aanzien van sporten en bewegen, een meer doelgerichte aanvraag- en verantwoordingsprocedure en hiermee het beter kunnen leren van elkaar. Ook zijn er enkele scholen die pleiten voor een meer doelgerichte verdeling van middelen op basis van de sociaaleconomische status van de wijk, maar de meningen hierover zijn verdeeld. Tot slot is de op het oog geringe ouderbetrokkenheid een aandachtspunt bij het structureel meer laten sporten en bewegen.

3.1 INLEIDING

Perspectief van 22 personen die nauw betrokken zijn bij het naschoolse sportaanbod

Centraal in het onderzoek staat de vraag op welke wijze de subsidieregeling bijdraagt aan het (meer) sporten en bewegen van kinderen in het Haagse primair onderwijs. Nadat in hoofdstuk twee de aanvraagdocumenten zijn bestudeerd, is in dit deel van het onderzoek gebruik gemaakt van 17 interviews onder gymdocenten en sportcoördinatoren in het basisonderwijs, aangevuld met de perspectieven van drie personen van de WSDH en twee bewegingscoördinatoren van Haagse schoolbesturen. De scholen en hun vertegenwoordigers zijn geselecteerd door de gemeente Den Haag, waarbij is gelet op voldoende variatie naar stadsdeel, verschillende mate van ervaring met de regeling en de eventuele nabijheid van een Haagse Sporttuin. De interviews duurden gemiddeld tussen de 30 tot 50 minuten en zijn telefonisch door senioronderzoekers van SEOR afgenomen. Alle interviews zijn individueel afgenomen. Met de WSDH is om redenen van efficiëntie met drie sportcoördinatoren een online groepsgesprek georganiseerd. Alle data zijn anoniem verwerkt in het voorliggende hoofdstuk, waarbij citaten zijn gebruikt om onderwerpen waar nodig te 'kleuren'.

3.2 DE INVULLING VAN SPORTEN EN BEWEGEN OP SCHOOL

Veel variatie tussen scholen en samenwerking met diverse partijen

Een belangrijke vraag tijdens de gesprekken gaat over de wijze waarop scholen - gebruikmakend van de subsidieregeling combinatiefunctionarissen - het naschoolse sportaanbod in de praktijk invullen. We kunnen hier kort over zijn: het is variatie troef. Er is zowel variatie in het aantal aangevraagde uren per week als de wijze waarop scholen het naschoolse sportaanbod vormgeven. Het aanbod wordt meestal ingepland in perioden/blokken van 10 tot 12 weken. Voorafgaande daaraan doordenkt de schoolsportcoördinator de gewenste activiteiten voor de betreffende periode. Op basis van het beschikbare aanbod via verenigingen, de WSDH, de mogelijkheden in de nabijheid, persoonlijke contacten, gerichte inkoop, en samenwerking met diverse andere organisaties gericht op sporten maar ook op niet-sporten (bv. Talentenhuis, Skills for Kids, buurthuis), wordt een gevarieerd programma voor de verschillende leeftijdsgroepen opgesteld. Daarnaast

geeft een deel van de scholen ook een paar uur per week MRT-les voor kinderen met motorische achterstanden, of sluiten ze aan bij een programma voor kinderen met overgewicht.

“Kinderen die motorisch minder goed bewegen kunnen vaak niet goed mee, ook niet bij clubs. Ik geef zelf – na een speciale opleiding van 2 jaar – zogenoemde MRT-lessen aan dit soort kinderen, soms in kleine groepjes soms individueel.”

“WoWijs verzorgt een speciaal programma voor kinderen met overgewicht; 35% van de kinderen heeft overgewicht. Die zetten 3 gespecialiseerde personen in: sportleraar, diëtist, psycholoog, plus stagiairs op een groep van 30 kinderen elke week. Die bereiken goede resultaten.”

Na aanmelding van de kinderen voor het programma voor het naschoolse sporten deelt de gymdocent zo goed mogelijke groepen in. Hoewel er scholen zijn die deze blokken in kleinere delen ‘opknippen’ (waardoor er meer verschillende kinderen kunnen sporten, of kinderen met meer sporten kennis kunnen maken), kiezen de meeste scholen ervoor om via de relatief grotere blokken van 10-12 weken het sportaanbod in te richten. Dit zorgt volgens de geïnterviewden voor de opbouw van een vertrouwensband tussen kinderen en de betreffende personen die de sportlessen verzorgen.

Deelname aan het naschools sportaanbod is meestal gratis

De sportlessen zijn bijna altijd gratis, hoewel er soms scholen zijn die een kleine bijdrage vragen (al dan niet als ‘borg’ om ‘no shows’ tegen te gaan). Scholen waken er in het algemeen voor om een bijdrage te vragen aan ouders, omdat er anders een ‘stigma’ kan ontstaan rond kinderen en hun ouders die dit niet kunnen betalen.

Diverse ruimtes in de nabije omgeving worden ingezet

Wat de locatie betreft, wordt het naschoolse sporten en bewegen meestal gegeven in de gymzaal op school, in een speellokaal, op een sportplein net buiten de school, of via een van de vier Haagse Sporttuinen in de wijk. Alles al naar gelang de mogelijkheden die zich voordoen. In Scheveningen wordt bijvoorbeeld ook gebruik gemaakt van het strand. Daarnaast vindt bij een deel van de scholen de laatste sportles op de vereniging plaats om zo de mogelijke overgang naar de vereniging zo gemakkelijk mogelijk te maken.

Divers sportaanbod: populaire sporten én minder bekende sporten

De scholen bieden in de regel veel variatie in de soort sportactiviteiten, daarbij rekening houdend met de populaire sporten (‘waar veel kinderen aan deel willen nemen’) maar ook juist met de meer onbekende sporten (‘waar de leerlingen normaal gesproken niet mee in aanraking komen’). Sporten die het bijna altijd goed doen, zijn bijvoorbeeld voetballen, turnen, atletiek en basketbal. Daarnaast is er ruimte voor meer ‘eigentijdse’ spelvormen zoals ‘urban sports’ (breakdance, streetdance, freerunnen, skateboarden). Enkele sporten komen vaak terug als minder ‘succesvol’, zoals badminton, cricket, volleybal en korfbal, waarbij de deelname van kinderen meestal wat minder is. Soms is dit cultureel bepaald. Zie voor enkele citaten op welke wijze de sporten worden ingezet:

“Op deze basisschool heb je te maken met een specifieke context. We zitten in een kwetsbaar gebied en hebben te maken met meerdere culturen. Ouders (en hun kinderen) kiezen vooral voor dingen die ze al kennen. Voetbal bijvoorbeeld wel, maar geen atletiek, korfbal of handbal. Bij korfbal of handbal komt echt niemand opdagen.”

“Ik bied in het programma bewust activiteiten aan die niet zo vaak voorkomen en die tijdens de gewone gymlessen niet kunnen.”

“Wat er in de wijk zit aan verenigingen is vrij eenzijdig allemaal. Je moet ze dus kennis laten maken met andere sporten.”

“Wij hebben veel Turkse en Marokkaanse kinderen op school. Ik merk dat zij de verdedigingssporten het leukste vinden, zoals taekwondo, judo en kickboksen.”

“Ik selecteer de sporten op wat de kinderen leuk vinden en wat ze zelf niet vaak doen/kennen.”

Meestal geringe betrokkenheid van ouders

Hoewel de ouderbetrokkenheid bij het sporten en bewegen in het algemeen niet (heel) hoog lijkt, is er in een enkel geval sprake van een aanbod georganiseerd door actieve ouders:

“Qua spelvormen hadden we laatst yoga, georganiseerd door één van de ouders. Dat is best bijzonder - want de ouderbetrokkenheid is laag - en het scoorde goed. Badminton scoorde minder, het is steeds even kijken wat werkt en wat niet én wat er wordt aangeboden.”

“Ouderbetrokkenheid is in het algemeen laag. Als wij gaan schoolzwemmen –en dan gaat het om vier klassen en 100 ouders- krijg ik er drie mee die willen helpen. (...) Hetzelfde zie je terug bij voorlichtingsavonden.”

Of richt een school zich naast op de kinderen ook specifiek op het betrekken van de ouders bij het bewegen:

“We hebben ook nog wat extra’s gericht op ouders én kinderen om samen te leren spelen. Ouders komen veelal uit een andere cultuur en zijn niet gewend om samen met hun kinderen te spelen, bijvoorbeeld gewoon 10 minuten samen iets doen met een bal. We brengen de ouders dan ook bewustwording bij en wat ze samen kunnen doen.”

Inzet van uren: meestal eerst onderbouw en dan bovenbouw, soms parallel direct na schooltijd

De aangevraagde uren worden op verschillende manieren ingevuld. Het gaat dan niet alleen om een verschillend aantal uren dat per week wordt aangevraagd (zie ook hoofdstuk twee), maar ook om de wijze waarop de uren worden ingepland. Er zijn weinig scholen die onafgebroken twee volle uren sport geven aan dezelfde groep kinderen. Er zijn scholen die parallel groepen laten sporten, terwijl anderen eerst – aansluitend op de schooltijd - de onderbouw doen en het uur erna de bovenbouw (groepen 6-8). Twee uur onafgebroken sporten is niet iets wat aansluit bij de interesse en aandacht van kinderen:

“Na een uur à vijf kwartier is het wel klaar met de aandacht, anderhalf uur is al een uitdaging.”

De meeste scholen geven aan dat het geen probleem is om na elkaar de lessen te organiseren, zoals eerst voor de onderbouw, gevolgd door activiteiten voor de bovenbouw. Zeker wanneer er een centrale ligging is in de wijk, is dit geen probleem. De kinderen van de bovenbouw zijn in de regel in staat om zelfstandig naar school terug te keren. In gevallen waar de school minder gunstig is gelegen (en er bijvoorbeeld direct na schooltijd een bus rijdt) werkt het geven van losse lessen minder goed:

“We geven de naschoolse lessen op school. Meestal anderhalf uur. Twee losse lessen werkt niet, dan komt er niemand meer opdagen het tweede uur. Dus we doen anderhalf uur. Dan zijn de kinderen er ook wel klaar mee.”

Toegekende aantal uren niet altijd gelijk aan aantal uren naschools sporten; organisatie eromheen wordt daar ook toe gerekend

Een deel van de scholen vult ook daadwerkelijk het aantal toegekende uren in met hetzelfde aantal sporturen. Andere scholen besteden de toegekende uren ook aan coördinatie, op- en afbouw, programma opstellen, contacten met andere sportaanbieders, contacten met de ouders, registratie etc. Overigens is bij een deel van de scholen de gymdocent ook zelf aanwezig als een sportleraar van de WSDH of vereniging de les verzorgt.

“Ik stel het programma op, zet het in de Social Schools app, ontvang de aanmeldingen, deel de groepen in, heb contacten met ouders, met de WSDH, met de verenigingen.”

“Er is altijd iemand van ons aanwezig bij de lessen voor eventuele lastige kinderen en voor de kids uit het speciale onderwijs.”

“We geven vier lessen binnen die toegekende zes uur want 1 uur les is 1,5 uur regelen, organiseren, monitoren of het goed gaat want lastige wijk/kinderen, contacten leggen, inplannen, opbouwen en opruimen.”

“We vullen 8 uur sporten in maar dat betekent 10 uur regelen, afstemmen etc.”

Daarbij komt dat een enkele geïnterviewde een uur sporten te lang vindt:

“Ik vind een uur naschools sporten best wel lang. De gewone gymlessen op school zijn drie kwartier, dat is voldoende lang. Zeker voor groep 3 & 4 is een uur (te) lang.”

In die gevallen dat er gewerkt wordt met een dubbel uur, wordt er niet twee uur aaneen gesport, maar is er voor de docent daarnaast tijd om de lessen voor te bereiden, te evalueren en/of erop toe te zien dat kinderen weer veilig thuis komen:

“Ik geef het sporten niet in twee blokken. Kwart voor drie beginnen we en we sporten tot kwart voor vier à vier uur. Dan zijn ze echt hun aandacht kwijt. Vanaf vier uur wordt de sportdocent ingezet om erop toe te zien dat iedereen goed door de ouders wordt opgehaald. Het is een drukke buurt hier. Dat is een stuk sociale veiligheid die je biedt. Bovendien kan de docent in dat laatste half uur zijn/haar les evalueren.”

Deelname groot in de onderbouw, in groep 7 & 8 soms iets minder animo

De deelname over de groepen verschilt soms, maar ook in dit geval is er veel variatie om hier ‘harde’ uitspraken over te doen. Het enthousiasme voor het naschoolse sporten is soms minder in groep 7 & 8 (en de groepen 1 en 2 worden meestal ‘ontzien’). De ‘oudere’ kinderen hebben in eerdere groepen al kennis met vele diverse sporten kunnen maken, hun keuzes kunnen bepalen en zijn daardoor mogelijk al actiever bij een vereniging, of ze hebben op die leeftijd andere interesses. Maar deze bevinding geldt zeker niet voor iedere school. Enkele bijbehorende citaten zijn:

“Groep 3 & 4-kinderen weten nog niet wat ze willen. Omdat ze nog zoekende zijn, is het doel om ze kennis te laten maken met veel verschillende activiteiten. Onder deze groepen is de animo ook het grootst, in de hogere groepen ligt dat lager. Groep 7 & 8 doen minder mee, die gaan andere dingen ook belangrijk vinden en hebben mogelijk al gekozen voor een vereniging.”

“Eerlijk gezegd is de oudere groep van 4-5 uur wel moeilijker vol te krijgen; maar je wilt ze ook een drempel over helpen en dat gebeurt op die manier weer wel.”

“De groepen 1 & 2 doen we eigenlijk niet, die hebben al genoeg aan de lange schooldag.”

In de praktijk worden de aangevraagde uren dus op verschillende manieren, op verschillende locaties, voor verschillende sporten, voor verschillende groepen, en op verschillende tijdstippen ingezet, wat vooral lijkt te passen bij de betreffende schoolcontext (denk bijvoorbeeld aan de ligging van de school, de interesse van ouders en kinderen, netwerk van de vakleerkrachten, werkdruk van de vakleerkrachten, eerdere ervaring en de beschikbaarheid van het sportaanbod). Dat er voor de groepen 1 en 2 geen aanbod is, is niet verwonderlijk aangezien de huidige regeling bedoeld is voor kinderen vanaf 6 jaar. Dit gaat in de toekomst wel veranderen naar kinderen vanaf 4 jaar.

Het algemene beeld ten aanzien van de subsidieregeling zelf is helder: deze leent zich volgens de geïnterviewden goed om kinderen meer te laten sporten en bewegen. Het zijn bovendien kinderen die hier vanuit de thuissituatie minder vaak mee te maken krijgen (zie paragraaf 3.3).

3.3 DE ERVAREN BIJDRAGE VAN DE SUBSIDIEREGELING

Regeling zet aan tot meer sporten en bewegen na schooltijd

In hoeverre doet de subsidieregeling waarvoor ze is bedoeld? De geïnterviewden zijn eensgezind dat de subsidieregeling bijdraagt aan meer sporten en bewegen van kinderen, die hier anders niet of minder mee te maken krijgen. De ervaren effectiviteit is groot, zeker op scholen die zich bevinden in de meer kwetsbare

wijken van Den Haag. In die zin is de subsidieregeling maatschappelijk waardevol (zie voor de maatschappelijke meerwaarde van sporten en bewegen in het algemeen, ook Koning et al. 2022).⁹

“De toegevoegde waarde van de regeling is groot, gezien de multiproblematiek die in onze wijk speelt. We bereiken veel kids die anders niet bewegen. Deze kinderen zouden mogelijk anders niet sporten of alleen maar naar voetbal of vechtsporten gaan; ons aanbod en dus kennismaking met verschillende soorten sport is veel breder.”

“Bij de groepen 6-7-8 bereiken we met name jongeren die anders niet zouden sporten, en meer op straat zouden blijven hangen; uit die groepen doet een deel structureel mee aan onze naschoolse sportlessen.”

“Voor kinderen uit het speciale onderwijs zet de regeling zeker aan tot meer sporten want die kinderen vinden lastig aansluiting bij de gewone verenigingen.”

Via een professioneel sportaanbod worden kinderen geïntroduceerd bij uiteenlopende sport- en spelvormen. Via activiteiten in één van de Haagse Sporttuinen ontmoeten kinderen van verschillende deelnemende basisscholen elkaar bovendien. Het naschoolse sporten en bewegen draagt in die zin niet alleen bij aan meer sporten en bewegen, maar ook aan een stuk maatschappelijke verbinding in de wijk. Enkele geïnterviewden geven de ervaren meerwaarde van de subsidieregeling als volgt weer:

“Zonder de regeling zou ik het naschoolse sporten denk ik niet organiseren. Iedereen heeft het druk en het is toch na schooltijd, dat is voor onderwijzend personeel echt een ding.”

“Als er geen regeling was, zouden kinderen minder sporten, ze krijgen het niet van thuis mee.”

“Als de regeling zou stoppen zou dat wel heel jammer zijn, want we bereiken met het naschoolse sportaanbod veel leerlingen om extra te sporten en te bewegen.”

“Het is fijn dat ze er zijn, de trainers van de verenigingen. Zonder de regeling zouden we nog steeds een aanbod organiseren, maar veel ‘kaler’ dan we nu kunnen doen. De werkdruk is hoog in het onderwijs. Het is fijn dat je het soms niet zelf hoeft te doen.”

“De toegevoegde waarde van de regeling in onze wijk is groot. Er zijn namelijk weinig sportverenigingen in de wijk, eigenlijk alleen voetbal en judo. Verder commercieel aanbod zoals voor vechtsporten, maar die stimuleren niet echt het sociale verenigingsleven waarin je meer doet dan alleen sporten.”

Naschools sporten lijkt deels te functioneren als opvang, maar kinderen sporten dan wél

Naast deze voordelen is het in een aantal gevallen wel zo, dat de vraag rijst wélke leerlingen er precies mee worden bereikt en of het naschoolse sporten niet deels functioneert als (extra) opvang. Vooral bij de kinderen uit de onderbouw die direct na schooltijd sporten, waardoor er eigenlijk sprake is van een verlengde schooldag. Aan de andere kant, bereik je op die manier wél dat er meer kinderen sporten en bewegen, wat de regeling beoogt, dus erg lijkt dat niet:

“Het zijn bij ons vooral de leerlingen die al in de buitenschoolse opvang zitten. Die sluiten dan ook aan om te gaan sporten. Je hebt dus een specifieke groep kinderen te pakken. De rest gaat meestal direct naar huis.”

“Je kunt het ook zien als een soort van opvang, de ouders komen de kids gewoon een uurtje later ophalen, dat is voor de ouders heel makkelijk. Maar het werkt goed om jongere kinderen te laten bewegen en een keuze te kunnen laten maken uit diverse sporten.”

“Door de laagdrempeligheid ziet een deel van de ouders het wel als een soort opvang. Maar goed, die kinderen willen wel bewegen, want anders geven ze zich op voor knutselen/toneel/cultuur etc.”

---

⁹ Koning, R., Gerdes, E., Van Eldert, P. & Hover, P. (2022). *SROI Sport en Bewegen*. Rotterdam: Rebel.

De doorlopende lijn richting verenigingsleven ontbreekt grotendeels

Een ander punt - dat vaker wordt aangehaald - heeft te maken met de doorlopende lijn richting het 'reguliere' verenigingsleven. Levert het naschoolse aanbod een meer duurzame sportparticipatie van kinderen op? Verschillende personen vragen het zich af:

"Ik mis wel een beetje de stap tussen het naschools sporten en de verenigingen. Trainers mogen bijvoorbeeld best - als dat kan - meedenken van welke verenigingen kinderen lid kunnen worden. En het liefst bij de trainer die ze al kennen en waar ze een band mee hebben opgebouwd in die weken."

"De externe trainers fungeren niet als brugverbinding naar het reguliere sportaanbod. (...) zorg voor meer verbinding, gebruik docenten als ambassadeurs, laat bijvoorbeeld kaartjes of flyers achter."

"Hoe de link met de verenigingen is verzorgd, hangt van de sportcoördinator af, soms is de laatste les op de club, soms wordt er een flyer door een club uitgedeeld."

"Ik probeer dat vooral zelf te regelen. Dan ga je navragen bij bv. Een voetbal- of tennisvereniging in de buurt of kinderen kunnen aansluiten bij een les. Het gaat zeker niet vanzelf."

De volgende respondent wijst erop dat het ook geen gemakkelijke opgave is, zeker niet in een achterstandswijk:

"Kinderen richting een vereniging brengen, lukt moeilijker. We koppelen ze wel aan elkaar maar de ouders moeten dat verder zelf regelen. In onze wijk zitten veel gezinnen met problemen in de thuissituatie, en komen uit een andere cultuur. Er zijn veel gezinnen met een zogenaemde multiproblematiek."

Meerdere geïnterviewden geven aan dat het zaak is om meer de verbinding te gaan leggen tussen het naschoolse sporten en het sporten bij een vereniging. Soms is er lokaal te weinig (of te veel van hetzelfde) aanbod, maar ook in die gevallen kan de aansluiting beter naar verenigingen (die mogelijk wat meer op afstand liggen, waardoor vervoer een probleem kan zijn). De sportcoördinatoren van de WSDH verzorgen voor hun specifieke sport natuurlijk wel bij uitstek de verbinding naar de sportverenigingen. Enkele verenigingen kampen echter met een ledenstop of hebben een wachtlijst. We merken hierbij nog wel op dat het lokale sportbeleid tot 2019 was gericht op bevordering van structurele sportdeelname (bv. via verenigingen), maar dat dit vanaf dat moment breder is ingezet (bv. op kennismaking met verschillende sporten en het kweken van spelplezier).

Iemand opperde dat de gemeente Den Haag mogelijk handzame 'placemats' van het beschikbare sportaanbod in de wijken zou kunnen maken, die aan kinderen en ouders gemakkelijk zijn mee te geven. Andere manieren zijn bijvoorbeeld de volgende, die ook in praktijk op scholen plaatsvinden:

"Het zijn meestal clinics op de club. Daar moeten de ouders ze ook zelf naartoe brengen. Dan maken ze ook meteen kennis met de club en zien ze of de kinderen het leuk vinden, en of ze mogelijk lid zouden willen worden." (...) "Met de clinics bij de clubs doen circa 10-15 kinderen mee. Een paar worden dan lid van de club, daarna weer gevolgd door wat vriendjes."

"Ik begeleid ook regelmatig een kind met de Ooievaarspas naar een sportvereniging, dat is voor een vereniging namelijk wat lastiger dan een gewone aanmelding. Ik help de ouders ook daarbij."

Een ander wijst op een soort van drietrapsraket om de overdracht naar verenigingen vloeiend te laten lopen:

"Laat de kinderen eerst via de regeling kennismaken met een sport in het naschoolse sportaanbod, vervolgens verzorgt de vereniging d.m.v. een soort 'dependance' of 'ondervereniging' de sport op de schoollocatie, en daarna als de kinderen wat ouder zijn kunnen ze lid worden van de vereniging die meestal wat verder weg ligt. Want als ze jonger zijn is het vervoer een probleem." (...) De verenigingen moeten dus eerst naar de kinderen toekomen in plaats van andersom."

3.4 DE WISSELWERKING TUSSEN PROFESSIONALS

Nauwe samenwerking tussen school en externe partners

Bij de vormgeving van het naschoolse sportaanbod, werken scholen onder andere nauw samen met sportcoördinatoren die in dienst zijn van de WSDH, en via trainers van verenigingen of andere partijen, terwijl andere scholen het sport- en bewegingsaanbod daarnaast vormgeven via de eigen vakleerkracht. Ook bieden de coördinatoren van de Haagse Sporttuinen (in samenwerking met verenigingen uit de stad) via hun multifunctionele sportcomplexen, concrete manieren om kinderen op verschillende manieren te laten bewegen. In het laatste geval wordt er soms gebruik gemaakt van specifieke concepten en toepassingen, zoals 'Skills Garden.'

Matches met de WSDH afgelopen tijd afgenomen door personeelsgebrek

In de afgelopen jaren kan er verhoudingsgewijs minder gebruik gemaakt worden van de WSDH dan voorheen; waar er eerder 50% werd 'gematcht' via de WSDH, is dat nu ongeveer 30%. Dit is het gevolg van personeelsgebrek. Dat geeft de WSDH zelf ook aan:

"We hebben bij de WSDH een tekort gehad aan sportcoördinatoren. WSDH kan momenteel minder aanbieden dan er aangevraagd wordt. Dan bieden we andere activiteiten aan de school aan. (...) Daarom willen we nu ook meer allrounders aantrekken, om zodoende meer matches af te kunnen dekken. Dat vraagt een verandering van de organisatie van de WSDH."

"Eerst mocht ik de helft van de uren met een sportcoördinator van de WSDH invullen en tegenwoordig nog maar een derde van de uren."

"Invulling door de WSDH is de laatste tijd lastiger want ze hebben daar personeelstekort."

"Ik haal steeds minder mensen via de WSDH, ze hebben niet het aanbod. Vroeger was er een directe lijn met de gemeente, kwamen de consultants langs op school. Dat was tien jaar geleden. Toen kwam de tussenschakel via de WSDH en nu wordt ook dat minder."

Hierdoor moeten vakleerkrachten meer zelf organiseren. De vakleerkracht wil meestal zo min mogelijk zelf de lessen geven, in verband met de ervaren werkdruk op school. Wanneer de WSDH niet kan matchen met de school, kijken docenten naar verenigingen, zzp'ers of organisaties zoals het Talentenhuis (dat onder meer een naschools sportaanbod kan regelen in po en vo) en SkillsforKids. In de regel zijn de geïnterviewden wel tevreden met de samenwerking met de WSDH:

"Het liefst werk ik met een trainer vanuit de WSDH, maar als er geen match mogelijk is geef ik zelf les, zoals laatst judo. Op mijn school blijf ik wel altijd in de buurt, want je hebt te maken met een specifieke groep kinderen en niet iedereen kan daarmee omgaan."

Wat ook veranderd lijkt te zijn in de loop der tijd, is dat een paar scholen aangeven dat ze geen voorkeur meer voor bepaalde sporten aan mogen geven. Zij mogen alleen nog aangeven welke dagdelen, of teamsport/individuele sport. Hoogstwaarschijnlijk is dit ook het gevolg van personeelstekorten, of van te veel vraag naar de populaire sporten:

"Ik mag bij de WSDH niet aangeven welke sporten. Vroeger mocht dat wel maar dat is veranderd; ik kreeg toen ook niet altijd wat ik aanvraag. Ik mag nu alleen aangeven op welke dagen we ruimte beschikbaar hebben."

"Ik heb nu via de WSDH voor de derde termijn spelsporten gekregen. Dat is echt te veel en te lang. De kinderen vinden dat ook minder leuk zoveel hetzelfde. (...) Ik zou dan eigenlijk liever als het aanbod vanuit de WSDH minder goed is, zelf over dat budget beschikken om dan meer met clubs samen te kunnen doen."

"Ik heb liever blokken van 6-8 weken tussen de vakanties in, in plaats van 10-12 weken. Dan kan je de populaire sporten die door de WSDH niet vaak aangeboden kunnen worden, ook over meer scholen verdelen."

In het algemeen tevredenheid over samenwerking met externen

Het algemene beeld is duidelijk. De wisselwerking tussen de scholen en externe partners (waaronder de WSDH) kan rekenen op tevredenheid onder de geïnterviewden. Wel is er een daling zichtbaar in het deel dat wordt verzorgd door de WSDH, en de betreffende vakleerkrachten blijven meestal aanwezig om (waar nodig) te assisteren en de externe professionals te helpen wanneer ze zelf geen lesgeven. Dit is in het bijzonder van belang in het speciaal basisonderwijs.

De gesproken sportcoördinatoren van de WSDH geven aan dat een goede samenwerking met de scholen tot stand komt als de communicatie met de gymdocent over de wederzijdse verwachtingen goed is, er betrokkenheid is van de gymdocent ('hoe meer bevlogen de gymdocent, hoe beter het loopt'), en als er sprake is van een 'warme' ontvangst van de sportcoördinator op de school ('erbij horen'; soms is het nog net niet: 'zoek het maar uit'). Op de scholen waar het goed loopt, is het naschoolse sportaanbod eigenlijk gewoon een onderdeel van de school.

3.5 NAAR EEN OPTIMALE INZET VAN MIDDELEN

Met een gedeelde lokale visie valt meer winst te behalen

Als het beleid rond naschools sporten en bewegen zo doelgericht mogelijk moet worden ingezet, lijkt er wel aanscherping van de regeling nodig. Want hoewel de geïnterviewden overtuigd zijn van het maatschappelijke nut van de subsidieregeling, komt de vraag op of er in de toekomst niet (nog) meer is uit te halen. Dit heeft te maken met het ontbreken van een lokale visie met afgeleide centrale doelen die met de regeling worden nagestreefd:

"Ik mis een visie op het naschools sporten en bewegen. Een centrale doelstelling vanuit de gemeente. Is het bijvoorbeeld toeleiding naar het verenigingsleven, of gewoon meer sporten en bewegen van kinderen? Of iets anders? Als je dat weet, kun je meer zeggen over de effectiviteit van de regeling."

"Ik vind dat alle combinatiefunctionarissen op de scholen meer gestuurd zouden moeten worden gericht op de Haagse sportdoelen. Misschien een paar sporten kiezen, daar op alle scholen aandacht aan besteden, ook kader/trainers/scheidsrechters opleiden, beter bouwen aan bepaalde doelen/sporten en daar goed in worden als Den Haag. De stip aan de horizon in de Sportnota is er wel, maar er is geen link met het onderwijs. Dat zou veel beter kunnen."

"Ik mis wel wat beleid hier. Wat we willen met de regeling. In ieder geval niet afbouwen, zou ik zeggen. (...) met de gemeente is er weinig contact en dat is jammer."

Onduidelijkheid over centrale doel van de regeling

Een deel van de respondenten wijst erop dat de invulling van het naschoolse sporten wellicht ook zo verschillend is, omdat niet duidelijk is wat het doel van de regeling nu precies is. Dit raakt aan het voorgaande punt (een gedeelde lokale visie). De een denkt zo veel mogelijk kinderen laten sporten en bewegen, anderen geven aan dat het doel is de kinderen kennis te laten maken met vele diverse sporten waardoor ze een goede keuze kunnen maken en op die manier gericht lid kunnen worden van een vereniging. Velen geven ook aan dat de regeling beide doelen beoogt, maar in een wijk waarin weinig verenigingen in de wijk zitten, legt men het accent op zoveel mogelijk kinderen mee laten doen.

"Als verbeterpunt zie ik dat het doel van de regeling eigenlijk óf niet duidelijk is óf meerdere doelen dient, die de school dan zelf in kan vullen. Is het 1) meer kinderen naar clubs toe leiden, 2) kinderen die normaal niet bewegen meer laten sporten, 3) sowieso kinderen meer laten bewegen. Prima als het aan de school wordt overgelaten maar het is niet echt duidelijk wat het doel is."

“Wij werken niet met verenigingen samen omdat het toe leiden van kids naar verenigingen een oud doel is. Dat was vroeger een doel. Nu is het doel om zoveel mogelijk kids te laten bewegen, en kennis te laten maken met diverse soorten sporten.”

“Is het doel zoveel mogelijk bewegen? Zoveel mogelijk in aanraking komen met verschillende sporten? Óf het laten doorstromen naar verenigingen?”

Ook de WSDH signaleert dit punt:

“We vragen ons af wat is nu precies het doel van de regeling? Dat vullen scholen heel verschillend in. De regeling is ooit begonnen om meer kinderen naar verenigingen aan te brengen, maar dan doe je eigenlijk verkapte acquisitie voor de verenigingen. Het zou eigenlijk niet uit moeten maken of ze wel of geen lid worden, als je maar meer kinderen laat bewegen of kinderen meer laat bewegen. Kinderen naar verenigingen toebrengen, kan alleen als die verenigingen in de buurt zitten. (...) Afhankelijk van de school/wijk proberen wij zelf beide doelen te dienen, een deel van de kids naar een sportvereniging, en een ander deel gewoon zorgen dat ze meer bewegen en motorisch beter worden.”

Belang van leren van elkaar

Verschillende personen constateren dat het beleid nu gericht is op het adagium “laat 1.000 bloemen bloeien.” Hoewel dit bij uitstek past bij de wijze waarop scholen het naschoolse sporten en bewegen momenteel inrichten, maakt deze diversiteit het niet goed mogelijk om van elkaar te kunnen leren en iets te zeggen over de maatschappelijke impact.

“Voorheen had ik een aanspreekpunt bij de gemeente, over hoe ze het naschoolse aanbod in zouden vullen. Zo’n aanspreekpunt mis ik nu. Ik kan nog wel wat vragen aan een dame bij de gemeente, maar dat betreft veel minder contact, en verder is alles naar de WSDH gegaan. (...) We hebben onderling ook weinig contact met andere scholen, elke wijk en school heeft toch weer zijn eigen problemen en mogelijkheden voor invulling.”

“Ik denk dat het ook goed zou zijn om meer ervaringen uit te wisselen tussen scholen. Wij werken al samen met zes scholen, en wisselen onderling ideeën en ervaringen uit, dat lukt nu ook goed met een coördinator, maar als je één school bent is dat een stuk lastiger.”

“Hoe leuk zou het zijn om meer te weten te komen hoe andere scholen het regelen?”

Naar een meer doelgerichte aanvraag en verantwoording

Naast een voorkeur voor een prominentere visie op het centrale doel (of doelen) van de subsidieregeling en de wens om onderling te leren, pleiten verschillende personen ook voor een meer uitgebreide aanvraag- en verantwoordingsprocedure. Maar zonder dat alles hiermee tot in detail moet worden vastgelegd. Met andere woorden: het gaat de deelnemers nadrukkelijk *niet* uitsluitend om een meer prestatiegerichte sturing, maar *wel* om een manier om te kunnen leren van elkaar en op die manier meer impact te realiseren:

“De aanvraag en verantwoording van de regeling slaat nu nergens op; je keurt je eigen vlees met vragen over bereik, tevredenheid en de motoriek van de kinderen.”

“Ik vraag me wel af wie we precies bereiken. Er is helemaal geen zicht op. Je kunt als school zelf wat bereikcijfers opgeven en that’s it. Dat is niet goed. Zo leer je niet. Ik roep al jaren dat we dat moeten doen. We kunnen vanuit de scholen of vanuit de besturen zo een plan van aanpak maken.”

“De aanvraag van de regeling gebeurt meestal niet door de vakdocenten, maar door de directeur. Dit betekent dat je niet meer aanvraagt dan het aantal uren en de samenwerkingspartners. That’s it. De verantwoording achteraf is hierdoor ook beperkt. Het is een papieren controle.”

Desgevraagd zou er in de aanvraag een vraag kunnen worden gesteld wát de betreffende school wil realiseren, met welke partner(s) ze wil samenwerken (én waarom) en aan welke inspanningsverplichting(en) ze zich committeert om de doelen te behalen. Anders geformuleerd: de aanvraag- en verantwoordingsprocedure mag

meer 'SMART' worden ingevuld om later verantwoorde uitspraken te kunnen doen over resultaten. Ook zouden scholen mogelijk zelf kunnen aangeven op welke manier(en) ze de voortgang wensen bij te houden. Op deze manier ontstaat co-creatie tussen gemeente en onderwijsveld, waarbij er aan een (nog meer) effectieve maatregel kan worden gewerkt.

Onderscheid maken naar de inzet van regelingen blijft echter complex

Een deel van de scholen geeft aan dat zij gebruikmaken van verschillende regelingen, vanuit verschillende beleidsdomeinen, soms is de sportcoördinator zelf belast met de organisatie van al het naschoolse aanbod; naast de sportactiviteiten ook de creatieve en cultuuractiviteiten. Zo wordt ook met het buurthuis of het Talentenhuis samengewerkt.

“Er zijn er meerdere regelingen - de één vanuit sport, de ander vanuit cultuur, de ander vanuit onderwijs - die soms worden ingezet voor hetzelfde doel, zoals sporten en bewegen.”

“We bieden nu twee activiteiten per kind per week aan, ze hebben keuze uit zowel een niet-sport als sport.”

Voor een school die dit jaar voor het eerst de regeling heeft aangevraagd is het vooralsnog onduidelijk wat nu wel en niet onder deze regeling valt:

“We doen nog even niets want er is grote onduidelijkheid wat onder deze regeling valt en wat onder de verlengde schooldag en andere regelingen. Hoe verhoudt het naschoolse sporten zich tot het andere naschoolse aanbod? Zo bieden we in het kader van de verlengde schooldag bijvoorbeeld koken aan, maar ook free runnen en skaten. Dat overlapt dus met deze regeling.”

“Wij organiseren een naschools aanbod uit verschillende regelingen. De ene middag sporten en op een ander moment bieden we bijvoorbeeld ‘math science’ aan, waarbij kinderen allerlei schei- en natuurkundige proefjes doen. Maar welke regeling precies waar wordt ingezet?”

Er zijn enkele personen die hierbij pleiten voor minder regelingen (“liever een integrale regeling voor een naschools onderwijsaanbod”), maar de meningen zijn verdeeld. Over het idee van een meer reële inspanningsverplichting in de aanvraagprocedure en een poging om de subsidieregeling beter te beoordelen op haar maatschappelijke impact voor kinderen in de gemeente Den Haag, bestaat meer overeenstemming. Hoe het ook zij, alles zal uiteindelijk in goed overleg tussen de gemeente Den Haag en het sport- en onderwijsveld moeten gebeuren, want het succes ervan valt of staat met draagvlak, samenwerking en de (gedeelde) visie op de na te streven doelen van de subsidieregeling:

“De gemeente staat voor een T-splitsing: ga je op deze manier door en laat je iedere school op zijn of haar manier invulling geven aan het sportaanbod, of zoek je de samenwerking op met de scholen en coördinatoren, en bepaal je samen waar je naartoe wilt werken.”

Tot slot: effectieve(re) verdeling van de financiële middelen op basis van sociaaleconomische indicatoren van de wijken

Gegeven het feit dat er (grote) interesse lijkt te zijn om hierover na te denken, lijkt het moment in ieder geval aanwezig om hierin stappen te zetten.¹⁰ Naast het bovenstaande zijn er een paar personen die wijzen op andere aspecten van de aanvraagprocedure. Ze vragen zich hierbij af of de meest kwetsbare scholen wel voldoende worden bediend:

“Wie het eerst per stadsdeel komt krijgt de subsidie, dat is niet goed.”

Hoewel een deel van de geïnterviewden aangeeft niet precies genoeg te weten of er gewichten worden toegekend aan aanvragende scholen per stadsdeel of per wijk, zou dat wat hun betreft wel een manier kunnen

¹⁰ Hier past wel de kanttekening dat ‘slechts’ een beperkt aantal scholen, combinatiefunctionarissen, vakleerkrachten, bewegingscoördinatoren en samenwerkingspartners is bevroegd. In het verlengde hiervan past het daarom om verder te kijken naar de ideeën van partijen die *niet* aan dit verkennende onderzoek hebben deelgenomen.

(of moeten) zijn om zo gericht mogelijk subsidies toe te kennen aan scholen die dit het meest nodig hebben (hoewel iemand anders weer aangaf dat subsidiegeld ook kan worden gebruikt als ‘versnellingsgeld’ voor scholen die al relatief goed op weg zijn). Achterstandswijken zouden volgens diegenen die in zo’n wijk hun school hebben, voorrang moeten krijgen bij de subsidietoekenning want in die wijken is de regeling volgens hen het meest effectief. Kinderen zijn daar namelijk minder vaak lid van een vereniging, vanwege de geringe financiële draagkracht of doordat het gezin te maken heeft met allerlei problemen die de ouders meer bezighouden dan het sporten van hun kinderen.

“Onze school bevindt zich in een moeilijke wijk. We hebben op school alleen maar kinderen met een buitenlandse achtergrond; zo’n beetje 98 nationaliteiten. En 80% van de gezinnen bezit de Ooievaarspas.”

“Als de gemeente ertoe overgaat om de budgetten/uren te herverdelen dan zouden achterstandswijken die het echt nodig hebben, vanwege lage inkomens en veel kinderen van buitenlandse afkomst die ook nog vaak lastig zijn/vaak buiten hangen, voorrang moeten krijgen.”

“De mensen vanuit de WSDH worden op basis van de uren evenredig verdeeld over de wijk. Maar je zou ze liever verdelen al naar gelang een wijk het meer of minder nodig heeft. Waar is de behoefte het grootst? (...) Sommige wijken hebben het meer nodig dan andere wijken. Nou, mijn wijk heeft het nodig. Volgens mij wordt het nu evenredig verdeeld over elk stadsdeel. Er moet wat mij betreft een ander verdelingscriterium komen.”

Ook de WSDH deelt deze mening: *“Als je keuzes moet maken bij de regeling, dan de wijken voor laten gaan waar geen sportvereniging in de wijk is, dus de Schilderswijk en het Centrum. Daar is de regeling het meest van toegevoegde waarde. Als je aan die kinderen vraagt op welke sport zit jij, dan noemen ze het naschoolse sporten op de school. Dat is hun sportvereniging in feite.”*

3.6 ANDERE SUGGESTIES OM (MEER) KINDEREN MEER TE LATEN SPORTEN EN BEWEGEN

Naast wat er besproken is ten aanzien van het gebruik en de ervaren effecten van de subsidieregeling, zijn er nog een aantal andere, individuele suggesties naar voren gebracht om (meer) kinderen meer te laten sporten. Die bespreken we hierna.

Deelname van kinderen verhogen door ‘gelaagde’ wijze van benaderen

Veel scholen gebruiken elektronische middelen, de mail of de Social Schools app om de kinderen zich door de ouders aan te laten melden voor het naschoolse sporten. Op enkele van de ondervraagde scholen is sprake van een bijzonder actieve opstelling naar kinderen: zij doen dit door eerst de kinderen enthousiast te maken (soms met behulp van een leerlingenraad) en daarna pas de ouders om toestemming te vragen. Ze regelen het grotendeels mondeling. Ze vragen in de klas eerst aan de kinderen zelf welke kinderen mee willen doen, daarna vragen de kinderen aan hun ouders of ze mee mogen doen. De reguliere onderwijzers (niet de gymdocenten dus) vragen nog 2-3 keer aan de kinderen of ze het al aan de ouders gevraagd hebben. Daarnaast vragen ze het ook wel elektronisch aan de ouders via de Social Schools app maar daar reageert soms een kleiner deel op. Als alle scholen deze ‘gelaagde’ wijze van aanmelden - die start bij de kinderen zelf - over zouden nemen, kan wellicht het percentage kinderen dat meedoet (nog) verder omhooggaan.

Aanvullend schoolvervoer

Iemand anders noemde het regelen van aanvullend schoolvervoer – in het bijzonder bij kinderen in het speciaal onderwijs - om kinderen op te halen na het naschoolse sporten:

“We zijn meestal op school bezig en minder op locatie. Wie gaat de kinderen dan brengen? Dan heb je misschien een busje nodig? Het zou wel fijn zijn als we zo een combinatie kunnen maken van activiteiten binnen en buiten. We hebben niet de capaciteiten op school om het allebei te doen.”

Bredere opgave dan alleen het onderwijs: betrokkenheid van ouders en rol bestaanszekerheid

Misschien nog wel belangrijker dan het anders 'enthousiasmeren' van kinderen en het mogelijk inregelen van aanvullend vervoer, is de suggestie dat structureel sporten en bewegen te maken heeft met de ouderbetrokkenheid en levensstijl binnen gezinnen. Er is volgens een aantal geïnterviewden lang niet altijd sprake van betrokken (en goed geïnformeerde) ouders die de waarde van sporten en bewegen onderschrijven:

"Het naschoolse sporten heeft ook te maken met hoe ouders in de wedstrijd zitten. Wij zijn een 'gezonde school' dat betekent dat kinderen water moeten drinken en gezonde dingen eten. Maar wat ze thuis doen.. Je ziet toch te veel kinderen met overgewicht. Het start thuis, je zou het liefst een gecombineerde aanpak zien, die de verbinding legt met de thuissituatie."

Hoewel in het verleden manieren zijn ondernomen om meer ouders bij het sportaanbod te betrekken, blijft dit een terugkerend aandachtspunt. Het beter informeren van ouders, ze uitnodigen bij activiteiten en vervaardigen van laagdrempelige infographics (en placemats) komen ter sprake als praktische producten. Iemand gaf aan dat ze de ouderbetrokkenheid in het verleden beter op orde hadden, omdat ze kinderen toen konden volgen op gezondheid en beweging en hierdoor ouders gericht konden benaderen en aanspreken. Maar met de komst van regels rondom privacy en gegevensbescherming is dit niet langer mogelijk. Het meer algemene punt dat gemaakt wordt is dat (duurzaam) sporten en bewegen van kinderen pas goed op gang komt wanneer verschillende partijen in onderlinge samenhang werken aan een gezonde(re) levensstijl van kinderen.

Aanpalend aan het bovenstaande is de rol van (financiële) bestaanszekerheid, als voorwaarde om meer te sporten en te bewegen. Wanneer gezinnen met financiële stress te maken hebben, schiet sporten en bewegen erbij in. Of zoals iemand het verwoordt:

"De betrokkenheid van ouders wisselt. Ik denk dat als je kinderen echt langer en meer wilt laten sporten, alles begint met de bestaanszekerheid van mensen. Ouders en dus ook kinderen hebben een rugzak, en een ervan is armoede. Dan hebben ze andere dingen aan hun hoofd dan sporten."

Tot slot: een flexibele omgang met schooltijden

Vanuit verschillende personen is de suggestie neergelegd om (waar mogelijk) ook te verkennen of de regeling ook tijdens schooltijden kan worden ingezet. Wanneer dit binnen het reguliere lesprogramma mogelijk is, zouden sportcoördinatoren ook onder schooltijd extra sportlessen kunnen invullen. Nu staan gymzalen soms op momenten leeg en juist dan zijn hele klassen tegelijk te bereiken. Maar dit geldt ook wanneer gymlokalen niet leeg staan:

"Als je zoveel mogelijk kinderen wilt bereiken, moet je dat in de reguliere schooltijd doen. En dan externen benaderen om nieuwe sporten te introduceren. De betreffende docent moet hierbij natuurlijk wel aanwezig zijn, want hij/zij kan weer leren van die docent van buiten."

Een andere optie is net voor de school uitgaat kinderen laten sporten (aangezien een deel van de kinderen om logistieke redenen direct na schooltijd naar huis moet). Nogmaals, of deze suggestie haalbaar én passend is binnen de regeling is de vraag (de regeling richt zich op een naschools aanbod), maar een flexibele omgang met de schooltijden verhoogt volgens enkele gesprekspartners wél het bereik.

Wat betekent dit alles wat besproken is voor de invulling en ervaren effectiviteit van de regeling? Is een andere opzet nodig of past de huidige aanpak bij de wensen van onderwijs- en sportprofessionals? In de managementsamenvatting komen de bevindingen en reflecties in onderlinge samenhang bij elkaar.

Dit rapport doet verslag van onderzoek dat is uitgevoerd in opdracht van de gemeente Den Haag.

De verantwoordelijkheid voor de inhoud berust bij SEOR BV. Het gebruik van het materiaal in dit rapport is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld. Vermenigvuldiging en/of openbaarmaking in welke vorm dan ook is uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming van SEOR BV.

Het onderzoek is uitgevoerd door SEOR BV.

Dit rapport is een uitgave van SEOR BV, Marconistraat 16, 3029 AK Rotterdam.

www.seor.nl